

OŽEHAVÉ OTÁZKY ZASTOUPENÍ SPOLEČNOSTÍ S RUČENÍM OMEZENÝM (CONTROVERSIAL ISSUES OF REPRESENTATION OF LIMITED LIABILITY COMPANIES)

KATEŘINA HAJNÁ, PETRA JELÍNKOVÁ

Právnická fakulta, Masarykova univerzita v Brně, Česká republika

Abstract in original language

V tomto příspěvku se autorky věnují otázce smluvního zastoupení společnosti s ručením omezeným, a to konkrétně možnosti udělování generální plné moci a speciální plné moci k zastupování společnosti s ručením omezeným mezi jednatelem. Autorky si ve svém příspěvku kladou za cíl zejména upozornit na dílčí kontroverzní otázky smluvního zastoupení obchodních společností, a to při konkrétní aplikaci závěrů analýzy jednání jednatelů na základě plné moci.

Key words in original language

Smluvní zastoupení, generální plná moc, speciální plná moc, společnost s ručením omezeným, jednatel.

Abstract

In the thesis, the authors analyze possibility of contractual representation of a limited liability company, in particular possibility of granting a general power of attorney and special power of attorney by an executive director to another one. In the thesis, the authors aim to draw the attention to particular controversial questions of representation of companies based on power of attorney applying the conclusions to possibility of an executive director acting under a power of attorney.

Key words

Contractual representation, General Power of Attorney, Special Power of Attorney, Limited Liability Company, Executive Director.

Zastoupení obchodních společností je problematikou komplexní a zajímavou. V tomto příspěvku se autorky věnují některým aktuálním otázkám smluvního zastoupení, a to konkrétně možnostem udělováním generální a speciální plné moci mezi jednatelem.

Otázky smluvního zastoupení společnosti s ručením omezeným, resp. obchodních společností, analyzované v příspěvku se dotýkají tématu konference dílčím způsobem, nicméně autorky považují analyzované právní

problémy za natolik aktuální a důležité, že se rozhodly věnovat se ve svém příspěvku právě jim

K sepsání příspěvku zabývajícího se zejména problematikou udělování plných moci k jednání za společnost mezi jednatelem a odpovědností z této skutečnosti vyplývající přivedl autorky poměrně nový rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2011 sp. zn. 32 Cdo 4133/2009.

Tento rozsudek ze začátku tohoto roku nepředstavuje závratnou změnu právního názoru k otázce možnosti zastoupení obchodní společnosti členy jejího statutárního orgánu na základě plné moci. Nejvyšší soud se otázkou udělování plných moci mezi členy představenstva zabýval několikrát již dříve (Srovnej například dřívější rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31.3.2009 29 Cdo 1227/2007 a rozhodnutí ze dne 24. dubna 2007 sp. zn. 29 Odo 1082/2005.). Rozsudek sp. zn. 32 Cdo 4133/2009 z ledna tohoto roku však opět prokazuje, jak nejednoznačná je teorie smluvního zastupování obchodních společností členy statutárního orgánu a jak odlišně je tato otázka vnímána odbornou veřejností. To dokládá i skutečnost, že byla otázka možnosti zastoupení obchodní společnosti členy jejího statutárního orgánu na základě plné moci dostala po několikáté k řešení až k Nejvyššímu soudu.

Z rozhodovací praxe Nejvyššího soudu vyplývají ohledně udělování plné moci mezi členy statutárního orgánu mj. následující závěry:

1. Člen statutárního orgánu nemůže udělit generální plnou moc jinému členu statutárního orgánu, a to ani pokud by plná moc byla udělena způsobem, jakým statutární orgán jedná za společnost, a to ani členu představenstva, ani třetí osobě.
2. Je možné, aby člen statutárního orgánu, příp. členové statutárního orgánu, kteří jsou oprávněni jednat jménem společnosti, udělili speciální plnou moc ke konkrétnímu právnímu úkonu, a to jak jinému členu představenstva, tak třetí osobě.

Tyto závěry podpořené rozhodnutím Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Cdo 4133/2009 nám poslouží jako základ pro následující hypotézy týkající se jednání společnosti s ručením omezeným, které budeme v příspěvku ověřovat:

1. Udělení generální plné moci mezi jednatelem není přípustné.
2. Je možné, aby jednatel udělil speciální plnou moc jinému jednatelem k určitému právnímu úkonu.
3. I v případě udělení speciální plné moci k určitému úkolu jednatelem jinému jednatelem jedná takto zmocněný jednatel jako statutární zástupce společnosti, a nikoliv jako zástupce na základě plné moci.

1. GENERÁLNÍ PLNÁ MOC UDĚLENÁ MEZI JEDNATELI JE NEPLATNÁ

Udělením generální plné moci mezi jednatelem zamýšlí jeden jednatel zplnomocnit jiného jednatele ke všem úkonům, ke kterým je z výkonu své funkce oprávněn. V případě jednatelů mohou nastat dvě výchozí situace:

1. každý jednatel ve společnosti je oprávněn jednat za společnost samostatně; nebo
2. ve společnosti je více jednatelů a jednat za společnost může vždy jen více jednatelů společně.

Nastíníme-li konkrétní situaci, v první případě by jednatel zplnomocňoval jinou osobu, a to jiného jednatele či třetí osobu k tomu, aby za něj činila jakékoliv právní úkony, ke kterým je oprávněn v rámci výkonu své jednatelské funkce. Pokud je ve společnosti jednatelů s oprávněním jednat samostatně více, je udělení generální plné moci k zastupování společnosti mezi jednatelem navzájem bezúčelné. Relevantní otázkou však zůstává, proč by nemohl jednatel oprávněný jednat za společnost samostatně udělit generální plnou moc jiné třetí osobě.

Ve druhém případě pak může dojít k situaci, kdy jeden jednatel zplnomocní druhého, aby jednal za společnost nejen z titulu svého jednatelského oprávnění jako člen statutárního orgánu, ale také jako smluvní zmocněnec v zastoupení. V tomto případě vyvstává otázka, zda je možné tímto způsobem obejít vůli společníků, kterou vyjádřili ve společenské smlouvě, resp. ve stanovách, aby společnost vždy jednala více jednatelem zároveň.

Ve druhém případě může dále dojít k situaci, že generální plnou moc udělí jednatelé způsobem, jak jsou oprávněni za společnost jednat, a to pouze jednomu z nich. Motivací pro udělení takové plné moci může být například snaha o zjednodušení administrativy při jednání za společnost, či větší flexibilita společnosti při uzavírání smluv apod. (V praxi se například může stát, že společnost má zahraniční a zároveň české jednatele, přičemž oprávnění jednat za společnost je vždy více jednatelem zároveň, aby bylo minimalizováno riziko zneužití jednatelského oprávnění. Někteří jednatele však bývají často na pracovních cestách, což v určitých chvílích paralyzuje společnost při uskutečnění důležitých obchodů, jež vyžadují rychlé jednání společnosti. Je proto pochopitelná snaha společnosti o udělení generální plné moci některému z jednatelů k právním úkonům určitého charakteru, do určitého limitu apod.)

Z ustanovení § 66 odst. 2 zákona č. 513/1991 Sb., obchodního zákoníku, v platném znění (dále také jen **ObchZ**) vyplývá, že závazek k výkonu jednatelské funkce má osobní charakter. (K tomu srovnej například in

Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 10., podstatně rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, s. 212 an.) Jednatel jako statutární orgán má ve svých rukou široké pravomoci, ty jsou však vyváženy tzv. kvalifikovaně vyšší mírou odpovědnosti, neboť jednatel je povinen jednat s péčí řádného hospodáře dle ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ. Tato povinnost je obecnou povinností, která postihuje obecně jakékoliv jednání jednatele a dopadá na jednání a právní úkony jednatele, které zákonodárce nemohl předvídat, jelikož praktický život obchodních společností je často o několik kroků před zákonnou úpravou. Jednatel dle ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ odpovídá společnosti za škodu, kterou společnosti způsobil v důsledku porušení některé jeho, byť obecné, povinnosti, a dle ustanovení § 194 odst. 6 ObchZ také ručí věřitelům za závazky společnosti, jestliže mj. neuhradil své závazky vůči společnosti z titulu náhrady škody, kterou společnosti způsobil.

Bylo by obcházením zákona a obcházením vůle společníků obsažené ve společenské smlouvě, resp. ve stanovách společnosti, pokud by jednatel oprávněný jednat samostatně přenesl prostřednictvím generální plné moci výkon svého jednatelského oprávnění na jinou třetí osobu. Stejně závěry je také nutné aplikovat na druhou situaci uvedenou výše, a to udělení generální plné moci jednateli způsobem, jakým jsou jednatelé oprávněni za společnost jednat, jednomu z jednatelů. Bylo by pak porušeno tzv. pravidlo čtyř či více očí (K tomu blíže srovnej např. rozhodnutí Nejvyššího soudu publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 76/2009.).

Pro úplnost je nutné uvést, že ze stejných důvodů také nelze udělit generální plnou moc k výkonu jednatelského oprávnění třetí osobě.

Z výše uvedených důvodů proto uzavíráme, že je udělení jakékoliv generální plné moci jednatelům či více jednateli neplatné.

2. JE MOŽNÉ, ABY JEDEN JEDNATEL UDĚLIL PLNOU MOC JINÉMU JEDNATELI K URČITÉMU PRÁVNÍMU ÚKONU.

Možnost udělit jedním jednatelům druhému jednateli speciální plnou moc zákon výslovně nezakazuje ani nepovoluje. V praxi si však lze představit situaci, kdy je pro uskutečnění obchodní transakce nutný podpis smlouvy, avšak jeden z jednatelů oprávněných jednat za společnost nebude moci být přítomen podpisu, přičemž jednat za společnost je oprávněno jen více jednatelů společně.

Pro tyto případy existuje relativní právní jistota, že jednatelé mohou, způsobem, jakým jsou oprávněni jednat za společnost podle společenské smlouvy či stanov, udělit individuální plnou moc jednomu z jednatelů, aby právní úkon učinil, neboť Nejvyšší soud výslovně judikoval, že udělení individuální plné moci ke konkrétnímu úkonu jedním jednatelům druhému

je možné. (K tomu blíže srovnej odůvodnění rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2011 sp. zn. 32 Cdo 4133/2009.)

Tento závěr je také v souladu se soukromoprávní zásadou, co není zákonem zakázáno, je dovoleno.

3. I V PŘÍPADĚ UDĚLENÍ SPECIÁLNÍ PLNÉ MOCI K URČITÉMU ÚKOLU JEDNATELEM JINÉMU JEDNATELI JEDNÁ TAKTO ZMOCNĚNÝ JEDNATEL JAKO STATUTÁRNÍ ZÁSTUPCE SPOLEČNOSTI, A NIKOLIV JAKO ZÁSTUPCE NA ZÁKLADĚ PLNÉ MOCI.

Pro ověření této hypotézy je nutné zamyšlení nad vztahem mezi smluvním zastoupením na základě plné moci uvedeném v ustanovení § 21 an. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, v platném znění, tak i nad jednáním jednatele jako přímým jednáním společnosti.

Jednat za někoho na základě plné moci znamená jednat jménem zastoupeného s účinky směřujícími vůči zastoupenému. Z jednání na základě plné moci je odpovědný zastoupený, nikoliv zástupce. Zmocněnec nese odpovědnost jen za jednání, kterým překročí své oprávnění, pokud zmocnitel dané překročení dodatečně neschválí (tzv. nezmocněné jednatelství).

I když jsme výše ověřili hypotézu o možnosti udělení plné moci mezi jednatelem k určitému právnímu úkonu, z pohledu zákonné úpravy o smluvním zastoupení se jednatel jako zmocnitel nevyhne své odpovědnosti v případě, kdy dané jednání druhým jednatelem jako zmocněncem bude v rozporu s obecnou povinností jednat s péčí řádného hospodáře, neboť zmocnitel za jednání, je-li činěné v rozsahu zmocnění, odpovídá jako by jednal sám.

Tento dílčí závěr se však prolamuje ihned poté, co budeme jednotlivé zákony zvažovat komplexně, a tedy budeme zvažovat i obchodní zákoník, konkrétně pak ust. § 133 odst. 1 ObchZ ve spojení s ust. § 194 odst. 5 a 6 ObchZ.

Dle ustanovení 133 odst. 1 ObchZ je zřejmé, že jednání jednatele za společnost je přímým jednáním společnosti, tedy jedná-li jednatel, jde o jednání samotné společnosti. Udělením plné moci jednatelem či jednatelem způsobem, jaký jsou jednatele oprávněni jednat za společnost, by tedy teoreticky mohlo dojít ke změně charakteru jednání za společnost – namísto přímého jednání za společnost by byl právní úkon učiněn v režimu smluvního zastoupení. To však závěr Nejvyššího soudu vylučuje. Nejvyšší soud s odkazem na své dřívější rozhodnutí publikované ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek č. 76/2009 odkazuje na svou konstantní

argumentaci k odůvodnění tohoto závěru. Nejvyšší soud odkázal na svou argumentaci ohledně kvalifikované odpovědnosti členů statutárního orgánu při výkonu svého jednatelského oprávnění. (K tomu srovnej blíže odůvodnění rozhodnutí uveřejněného ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod číslem 76/2009.)

Jednatel má v průběhu celého období výkonu své funkce povinnost jednat s péčí řádného hospodáře. Tato povinnost je obecnou povinností, která se váže k jakémukoliv jednání jednatele v rámci jeho jednatelského oprávnění. Dle ustanovení § 194 odst. 5 ObchZ jednatel odpovídá za škodu, kterou svým porušením povinností způsobil společnosti, a dle ustanovení § 194 odst. 6 ObchZ ručí za závazky společnosti (jak je blíže popsáno výše).

Vyšší kvalifikovaná míra odpovědnosti jednatele spočívá hlavně:

1. v obecné povinnosti jednat s péčí řádného hospodáře, která podle našeho názoru spočívá zejména ve splnění následujících podmínek:

- jednání podle nejlepšího vědomí a svědomí;
- jednání na základě rozumného uvážení; a
- jednání musí mít za cíl prospěch společnosti.

Jedná se o povinnost, která musí být splněna u jakéhokoliv jednání jednatele při výkonu funkce, kdy v případě jejich porušení odpovídá jednatel společnosti za škodu, kterou tímto svým porušením společnosti způsobil.

2. V ručení za závazky společnosti podle ustanovení § 66 odst. 2 ObchZ. Až do doby splnění své povinnosti uhradit škodu, kterou svým jednáním společnosti způsobil, ručí jednatel za závazky společnosti podle poměru jeho účasti na způsobené škodě.

Jednatel tedy po celou dobu výkonu své funkce odpovídá za jednání související se společností na základě vyšší kvalifikované úrovně odpovědnosti, a to bez ohledu, zda je k určitému úkonu zmocněn jiným jednatelem či jedná jako jednatel sám.

V obou případech je jeho jednání přímým jednáním společnosti a jako takové musí být také hodnoceno co právních důsledků jeho jednání na základě zplnomocnění uděleného jiným jednatelem, resp. jednatelem. Jeho odpovědnost pak musí být vždy odpovědností člena statutárního orgánu, a nikoliv odpovědností zástupce jednatelského na základě (speciální) plné moci.

ZÁVĚR

Závěry daného rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 25. ledna 2011 pod sp. zn. 32 Cdo 4133/2009, které se zabývalo společností akciovou, lze zásadně aplikovat na jednatele jako člena statutárního orgánu společnosti s ručením omezeným. Autorky vycházejí ze dvou základních situací, a to:

- Ve společenské smlouvě společnosti s ručením omezeným, resp. ve stanovách, není způsob jednání za společnost upraven, použijí se tedy podpůrná ustanovení zákona a každý jednatel je oprávněn jednat za společnost samostatně.
- Ve společenské smlouvě společnosti s ručením omezeným, resp. ve stanovách, je upraven způsob jednání za společnost tak, že za společnost jedná vždy několik jednatelů společně.

V obou případech pak autorky dochází k následujícím závěrům:

1. Udělení generální plné moci jednatelem za účelem přenosu svých jednatelských oprávnění není možné, a to ani pokud je plná moc udělena způsobem, kterým jednatel, resp. jednatele jedná za společnost.
2. Udělení speciální plné moci jednatelem ke konkrétnímu právnímu úkonu je možné, a to jak jinému jednatele, tak třetí osobě, a to za podmínky, že plná moc je udělena způsobem, jakým je jednatel, resp. jednatele oprávněn jednat za společnost.
3. Režim odpovědnosti zmocněného jednatele je režim odpovědnosti člena statutárního orgánu, a nikoliv odpovědnosti zástupce jednajícího na základě plné moci.

Pokud může za společnost jednat pouze více jednatelů společně, není možné, aby jeden jednatel udělil plnou moc druhému a tím obešel požadavek společného jednání více jednatelů za společnost navenek, a to předně z důvodu obcházení tzv. principu čtyř očí, který je upraven ve společenské smlouvě, resp. ve stanovách. Speciální kvalifikovaná úprava jednání jednatelů ve společenské smlouvě, resp. ve stanovách, bývá motivována požadavkem společníků na vyšší míru kontroly podstatných právních úkonů při jednání za společnost.

Literature:

- Dědič, J., Štenglová, I., Čech, P., Kříž, R. Akciové společnosti. 6., přepracované vydání. Praha: C.H.Beck, 2007, 944 s., ISBN 978-80-7179-587-2.
- Dvořák, T. Společnost s ručením omezeným. Praha: ASPI Publishing, 2002, ISBN 978-80-7357-344-7.

- Eliáš, K. - Bartošíková, M. – Pokorná, J. a kolektiv. Kurs obchodního práva: právnické osoby jako podnikatelé. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2005, 653 s, ISBN 80-7179-391-4.

- Štenglová, I., Plíva, S., Tomsa, M. a kol. Obchodní zákoník. Komentář. 10., podstatně rozšířené vydání. Praha: C.H.Beck, 2005, 1532 s. ISBN 80-7179-346-9.

Contact – email

108110@mail.muni.cz, 133361@mail.muni.cz